

отъ действието на най-различни фактори, били тѣ вътрешни национални усилия или външни тласъци. Намѣрилъ ли би Селимински основания да не напуска и по-късно своето скептично становище върху всѣкакви революционни опити, спънали мирното развитие, той би ималъ въ очитѣ ни само субективното оправдание да бжде искренъ и правдивъ, — което не можемъ да отречемъ и на Раковски, щомъ като и той действува не само подъ напора на темперамента и на вкорененитѣ си идеи, но и подъ влиянието на твърде внушителни примѣри отъ близу и отъ далечъ. Революционнитѣ замисли на Раковски не стоятъ изолирани отъ мѣстнитѣ опити за възстания въ източна и западна България, отъ сръбскитѣ, гръцкитѣ и ромънскитѣ народни движения противъ Турция и отъ държавнитѣ преврати въ Австрия, Италия и Франция. И ако Селимински и съмишленицитѣ му край Босфора нѣма да оправдаятъ онова, което Раковски или Каравеловъ биха вършили като необходимо национално дѣло, това сведочи само за поларитетъ на идеитѣ, неизбѣженъ като проява на съвѣсть и мирогледъ у всѣкого по отдѣлно. Признание или отрицание въ такъвъ случай би означавало само лично предпочитане, но не и нормативно разбиране на характери и политико-социаленъ животъ. Научното или философското обяснение би включило съ еднакво внимание всички тенденции на епохата, като нѣщо закономѣрно, нѣщо детерминирано и неизбѣжно въ общия сложенъ процесъ на националнитѣ стремежи.

4. ИЗЛОЖЕНИЯ НА СЕЛИМИНСКИ ОТЪ 1862 г. —

Превратътъ отъ 3 априлъ 1860 г. продължава да действува върху духоветѣ въ България въ течение на нѣколко години, безъ да се очертаватъ изгледи за разрешение на голѣмата гръцко-българска разпря. Вълнението е обхванало постепенно всички български градове и области, и навредъ настѣпва отказъ отъ патриаршията, присъединение къмъ новата българска черква, организуване на народнитѣ сили за борба и солидарность съ водачитѣ въ Цариградъ, които настойчиво се предупреждаватъ за непримирима защита на народнитѣ права. Всѣка важна стѣпка на българскитѣ представители, надлежно упълномощени отъ провинцията, се обсъжда въ преписка или лични съвѣщания, и така се въдворява и засилва едно народностно единение, което означава появата на новъ решителенъ фак-